

บทความวิจัย (Research Article)

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูใน
โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
21st Century School Administrators' Skills Affecting the Characteristics
of Teachers in Small Schools under the Jurisdiction of the Phrae
Primary Educational Service Area office, Arae 1

ปวีณนุช มะทะ¹, หยกแก้ว กมลวรเดช², และ สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์^{3*}
Paweenuch Mata¹, Yokkaew Kamolvoradej² & Surachet Boonyarug^{3*}
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์^{1,2,3*}
Uttaradit Rajabhat University^{1,2,3*}

Received: September 13, 2024 Revised: October 6, 2024, Accepted: October 6, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และ 3) ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก รูปแบบการวิจัยเป็นเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) คุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .972 สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ร้อยละ 94.50 ($R^2 = .945$)

คำสำคัญ: ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21, คุณลักษณะของครู

*Corresponding author. Tel.: 0869346049, Email address: edboonyarug7@gmail.com

Abstract

The purpose of this research was to 1) study the skill levels of school administrators in the 21st century, 2) study the characteristics of teachers in small schools, and 3) examine how the skills of school administrators in the 21st century influence the characteristics of teachers in small schools. The research is quantitative in nature, and the research area is small schools under the jurisdiction of the Phrae Primary Educational Service Area Office, District 1. The sample consists of 175 administrators and teachers. The research instrument used is a 5-point Likert scale questionnaire. The statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research findings indicate that 1) the skills of school administrators in the 21st century are, on the whole, at a very high level, 2) the characteristics of teachers in small schools are also, on the whole, at a very high level, and 3) the skills of school administrators in the 21st century significantly influence the characteristics of teachers in small schools at the .01 level of statistical significance, with a multiple correlation coefficient (R) of .972, which can explain 94.50% of the variance in the characteristics of teachers in small schools ($R^2 = .945$).

Keywords: School Administrators' Skills, 21st Century, Characteristics of Teachers

บทนำ

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรม การติดต่อสื่อสาร โทรคมนาคมที่สามารถเชื่อมต่อและเข้าถึงกันอย่างกว้างไกล การคิด การเผยแพร่การเข้าถึงสังคม รับรู้และเรียนรู้ได้จากหลายช่องทางที่เกิดขึ้นในทุก ๆ วัน มนุษย์จะต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงนี้ และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 การเติบโตทางเศรษฐกิจสังคมที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายรวมถึงระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหามากประการ โดยนับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ดังนั้นเพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนจะต้องมีการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้ของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้เป็นไปตามเป้าหมายหลัก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ.2566 – 2570) ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่งและมีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2560)

จากการศึกษาสภาพบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใน

ศตวรรษที่ 21 ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทักษะ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 – 2570 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1) และสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า มีการขาดแคลนครูครูไม่ครบชั้นและขาดแคลนงบประมาณ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ และครูถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนการศึกษาให้เกิดสัมฤทธิ์ผล (พิชญภา ยืนยาวและธรรุ ธาตันติโชค, 2561) ซึ่งคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ที่ควรจะมีได้แก่ ความรู้ความสามารถ ทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี ผู้นำทางวิชาการและการสอน ค่านิยมและเจตคติ และจรรยาบรรณ คุณธรรม และจริยธรรม (อนุวัติ คุณแก้ว, 2561) ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องมีทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์และทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (สัตตบุษย์ โพธิกุล, 2564) และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (ไกรสร เจียมทอง, 2561)

ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร คณะครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหาร และเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 อยู่ในระดับใด
2. คุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 อยู่ในระดับใด
3. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก
3. เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

มณฑาทิพย์ นามนุ (2561) ได้ให้ความหมายของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่า ความสามารถของผู้บริหารในการใช้กลยุทธ์และกระบวนการในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเจริญทางการศึกษาและการพัฒนาการทุก ๆ ด้าน (จันทราณี สงวนนาม, 2553) การจัดการทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรด้านอื่น ๆ ในขับเคลื่อนนโยบาย จึงจะต้องมีกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและก่อให้เกิดศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนประสิทธิภาพอย่างสูงสุด โดยต้องอาศัยการกำหนดขั้นตอนวิธีการอย่างเป็นระบบ รวมถึงการประเมินผลเพื่อนำผลที่ได้นำมาแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องและเหมาะสม อีกทั้งยังต้องคอยช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุน (ภารดี อนันต์นาวิ, 2553) และแก้ปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชาที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติงานตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ดังนั้นในการบริหารงานที่ดีผู้บริหารที่มีความสามารถจำเป็นต้องมีทักษะในการเป็นผู้นำการบริหารงานนั้นจึงจะประสบความสำเร็จบรรลุไปได้ด้วยดี

สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้สังเคราะห์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ ได้แก่ นุจรี แก้วบริบัติและอุไร สุทธิแย้ม (2566) จันทิมา อามโกช (2565) สุกรรยา อังคระชี (2565) สัตตบุษย์ โพธิ์รุท (2564) สุวัฒน์ กุเกียรติกาญจน์ และวิจิต แสงสว่าง (2565) จักรกฤษณ์ เกษไชยและคณะ (2564) อติกาญจน์ ศรีสังข์ (2564) สุนิสา แพทย์พิพัฒน์ (2564) ฌรัฐพงษ์ ปรีชานนทกุล (2563) วราพร บุญมี (2563) อุดลย์พร ชุ่มช่วยและธีระพงศ์ บุศรากุล (2562) ศุภโชค ปิยะสันต์ (2562) ไกรสร เจียมทอง (2561) บุญส่ง กรุงชาติ (2561) มณฑาทิพย์ นามนุ (2561) ปัทมพร พงษ์เพชร (2561) ซึ่งมีองค์ประกอบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และทำการคัดเลือกทักษะที่มีความถี่สูงตั้งแต่ 8 ขึ้นไป ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะด้านภาวะผู้นำและทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

คุณลักษณะของครู

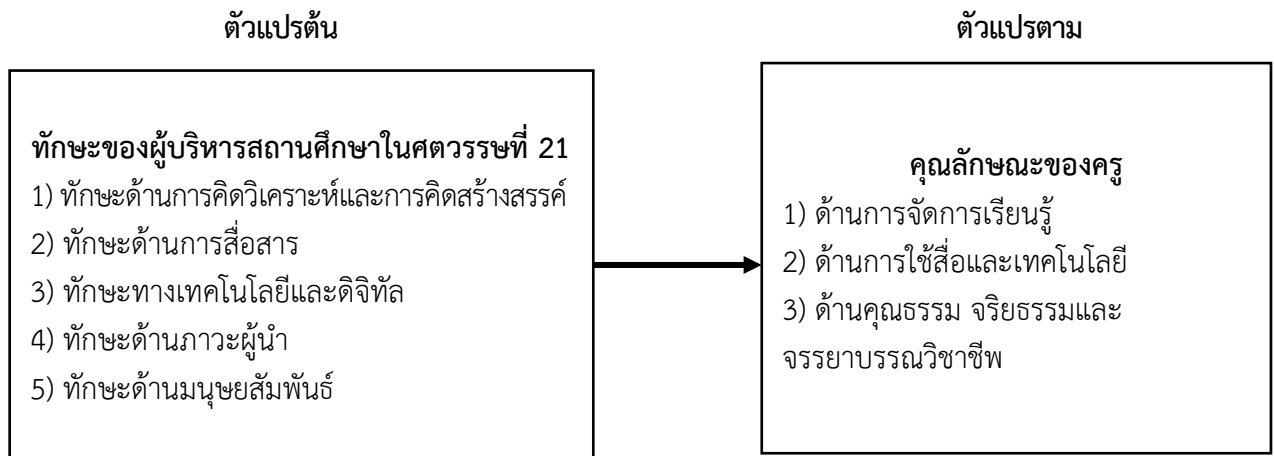
คุณลักษณะของครู หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถที่พึงมีในตัวของครูในศตวรรษที่ 21 มีพื้นฐานบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมที่แสดงออกในการปฏิบัติหน้าที่และวิชาชีพครู (สุรางค์ ธรรมโวหาร, 2562) เป็นผู้ที่มีความสามารถและองค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ มีการพัฒนาความรู้และพัฒนาตัวเองในด้านต่าง ๆ (พิชญาภา ยืนยาวและธีรวัช ธาดาตันติโชค, 2561) มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบ มีทักษะสารสนเทศ เทคโนโลยี ผู้นำทางวิชาการ ค่านิยม เจตคติ คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (อนุวัติ คุณแก้ว, 2561)

สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้สังเคราะห์คุณลักษณะของครู จากหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ ได้แก่ จิรนนท์ บุญเพ็ง (2564) ชนันภรณ์ อารีกุล (2562) อนุวัติ คุณแก้ว (2561) ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2561) โดยทำการคัดเลือกทักษะที่มีความถี่สูงตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีและด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 ทักษะ คือ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะด้านภาวะผู้นำและทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์การศึกษา

หลักการ และตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะของครู 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี และด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังกรอบแนวคิดการวิจัยในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research methodology) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 326 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 175 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ใช้วิธีการคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ถึงโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยติดต่อขอความอนุเคราะห์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการเก็บรวบรวมติดตามการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา 175 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
3. ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ครบถ้วนจากแบบสอบถามกลับคืนมา โดยคัดเลือกแบบสอบถามที่ถูกต้องครบถ้วนเพื่อนำไปวิเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) และสถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์	4.68	.334	มากที่สุด
2. ทักษะด้านการสื่อสาร	4.69	.326	มากที่สุด
3. ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.66	.344	มากที่สุด
4. ทักษะด้านภาวะผู้นำ	4.73	.344	มากที่สุด
5. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.72	.335	มากที่สุด
รวม	4.70	.337	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เมื่อพิจารณารายทักษะ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทักษะด้านภาวะผู้นำ รองลงมาคือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ และทักษะด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล

วัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม

คุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.76	.274	มากที่สุด
2. ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี	4.74	.315	มากที่สุด
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.78	.283	มากที่สุด
รวม	4.76	.291	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัย พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

วัตถุประสงค์ที่ 3 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

ตัวแปร	ค่าขนาดอิทธิพล			t	p-value
	b	S.E.	β		
ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (X_1)	.207	.027	.255	7.645	.000*
ทักษะด้านการสื่อสาร (X_2)	.131	.029	.158	4.467	.000**
ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_3)	.079	.024	.100	3.330	.001**
ทักษะด้านภาวะผู้นำ (X_4)	.224	.032	.284	6.950	.000**
ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_5)	.223	.030	.276	7.480	.000**
ค่าคงที่	.660	.077		3.216	.000**
R = .972 R ² = .945 F = 579.725 Sig. = .000					

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (X_1) ทักษะด้านการสื่อสาร (X_2) ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_3) ทักษะด้านภาวะผู้นำ (X_4) และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_5) ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .972 สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ร้อยละ 94.50 ($R^2 = .945$) และสามารถเรียงลำดับอิทธิพลของตัวแปรพยากรณ์ที่มีต่อตัวแปรเกณฑ์จากมากไปน้อยได้คือ ทักษะด้านภาวะผู้นำ ($\beta = .284$) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\beta = .276$) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ($\beta = .255$) ทักษะด้านการสื่อสาร ($\beta = .158$) และทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\beta = .100$) มีค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐาน เท่ากับ 0.064 สามารถเขียนสมการในรูปแบบคะแนนดิบได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.660 + .224(X_4) + 0.223(X_5) + 0.207(X_1) + 0.131(X_2) + 0.079(X_3)$$

สมการในรูปแบบมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = 0.284(Z_4) + 0.276(Z_5) + 0.255(Z_1) + 0.158(Z_2) + 0.100(Z_3)$$

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นและความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง มิใช่อาศัยเพียงความรู้ทางทฤษฎีเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญและความเชี่ยวชาญของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศสร่า บุญสอาด (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ใน

ระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา ปัสโปและศิษณพงศ์ ศรีจันทร์ (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแล้วจึงทำให้เห็นว่าในฐานะผู้บริหารเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ จึงจะต้อง มีทักษะ ความชำนาญและประสบการณ์ทางการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง ของโลกในศตวรรษที่ 21

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ระดับคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ อยู่ในลำดับสูงสุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพราะว่าครูจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพซึ่งเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ รวมถึงการประพฤติปฏิบัติตนที่จะต้องเป็นแบบอย่าง ที่ดี และเป็นข้าราชการที่ดี มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ มีความยุติธรรม มีเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น โอบอ้อม อารีและรักษาชื่อเสียงเกียรติคุณของวิชาชีพครู ซึ่งได้สอดคล้องงานวิจัยของ เมวิกา แยมยัม (2565) ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะของครูที่เหมาะสมกับการปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชมแข พงษ์เจริญ (2564) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูในโรงเรียน ประถมศึกษา 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งทำให้เห็นว่าการเป็นครูที่ดีนอกจากจะต้องมีความรู้และ ความสามารถ ยังจะต้องมีพื้นฐานบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมที่แสดงออกในการปฏิบัติหน้าที่และวิชาชีพครู เป็น ผู้ที่มีความสามารถและองค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาความรู้และ พัฒนาตัวเองในด้านต่าง ๆ มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีการจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้อย่างมีระบบ มีทักษะสารสนเทศ เทคโนโลยี ผู้นำทางวิชาการ ค่านิยม เจตคติ คุณธรรม จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อ คุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะด้านภาวะผู้นำ ทักษะ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านการสื่อสารและทักษะด้าน เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .972 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะ ของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ร้อยละ 94.50 ($R^2 = .945$) โดยจะนำมาอภิปรายได้ดังนี้

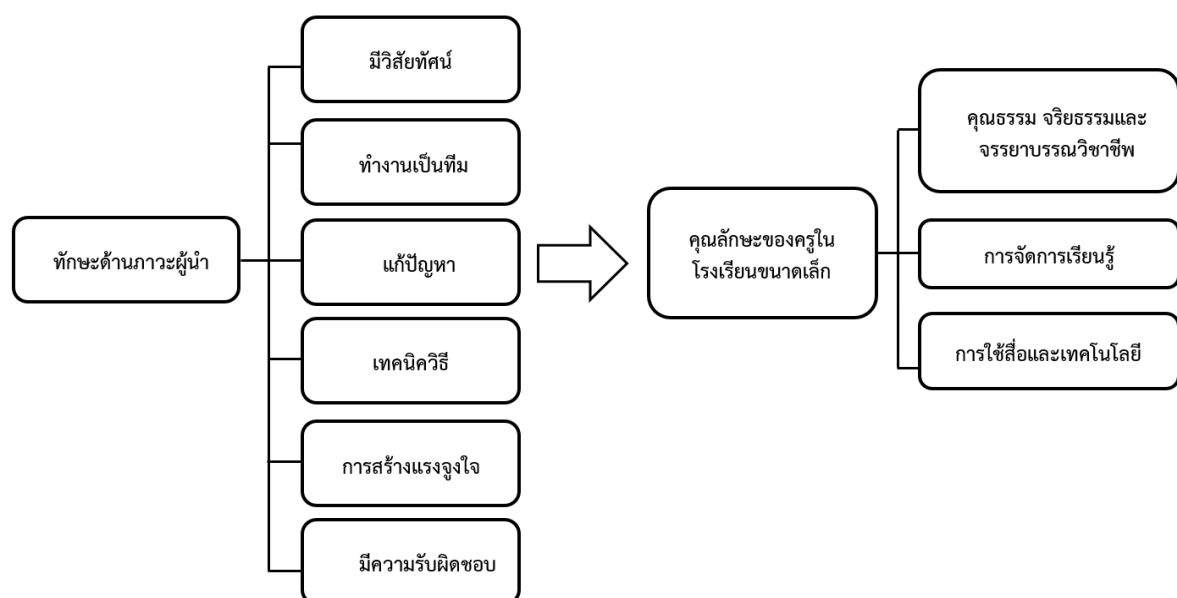
ทักษะด้านภาวะผู้นำ เป็นทักษะที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็กในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงการเปิด โอกาสให้บุคลากรมีการวางแผนและตัดสินใจ มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ทั้งนี้หากผู้บริหาร มีทักษะด้านภาวะผู้นำที่ดีแล้วย่อมส่งผลให้เป็นยอมรับของบุคลากร ทำให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลฤดี สวนดี (2565) ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ทักษะด้านภาวะผู้นำ มีส่งผลต่อการบริหารสูงมากและได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธณัฐชา ปัญสังกาและบุญ ช่วย ศิริเกษ (2566) ได้ศึกษาเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา พบว่า ทักษะด้านความเป็นผู้นำ ส่งผลมากที่สุดเช่นกัน

ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นทักษะที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครู ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะว่าการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานจะสร้างแรงจูงใจ ความกระตือรือร้นในการทำงานจะทำให้มี

บรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน และมีความเข้าใจระหว่างบุคลากร เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ข้อเสนอแนะ แนวคิดใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยผู้บริหารจะต้องเห็นคุณค่า เคารพและยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น รวมถึงการสื่อสารที่เหมาะสม ถูกต้องและชัดเจน หากผู้บริหารสื่อสารได้ไม่ดีอาจจะทำให้การบริหารงานไม่เป็นไปตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ ดังนั้นเพื่อกระตุ้นให้ครูมีเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกันได้ การสร้างความสัมพันธ์อันดีให้กับผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน จึงเป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญ ในการบริหารสถานศึกษาที่จะส่งผลให้กับคุณลักษณะของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตรีรัตน์ วงศ์ศรีวัฒนกุลและกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์ (2567) ที่ได้ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา ศรีจำปาและพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2567) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา รวมถึงงานวิจัยของศิวกร มูลละและคณะ (2566) ซึ่งได้ศึกษา ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่สามแลบ พบว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ส่งผลต่อการบริหารงานและบริหารบุคลากรภายในสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านภาวะผู้นำส่งผลต่อคุณลักษณะของครู ในโรงเรียนขนาดเล็ก แสดงให้เห็นว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญคือ ทักษะด้านภาวะผู้นำ เพราะเป็นทักษะที่จำเป็นในการบริหารเพื่อให้สถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ ทั้งนี้ ต้องเกิดจากการวางแผนและกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มองการณ์ไกล และเนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ จำนวนบุคลากรขาดแคลน ทำให้ครูจะต้องปฏิบัติงานเทียบเท่ากับครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ ดังนั้นคุณลักษณะของครูจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากการที่ผู้บริหารจะสามารถบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงต้องมีทักษะด้านภาวะผู้นำเพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยดี รวมถึงใช้หลักการมีส่วนร่วมเพื่อให้บุคลากรมีส่วนในการขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ อีกทั้งยังส่งผลถึงคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังแผนภาพ ที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ทักษะด้านภาวะผู้นำ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะด้านการสื่อสาร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ระดับคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการส่งผลทางบวกและระดับสูง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ได้แก่ ผู้บริหารต้นสังกัด ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญ คือ ทักษะด้านภาวะผู้นำ และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา โดยควรให้ความสำคัญกับการวางแผน กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน รวมถึงการวางกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทในสถานศึกษา การใช้หลักการทำงานร่วมกันขององค์กร การสร้างความเข้าใจและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะทำให้การบริหารภายในสถานศึกษา เป็นไปด้วยบรรยากาศที่ดีจึงจะทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ ทักษะของผู้บริหารในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ภายในเขตพื้นที่การศึกษาภายในจังหวัดแพร่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาพัฒนาครูในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนมากในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ไกรสร เจริมทอง. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จินตนา ศรีจำปาและพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2566). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1*. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 10(4), 85.
- จิรนนท์ บุญเพ็ง. (2564). *แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1* (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชมแข พงษ์เจริญ. (2562). *คุณลักษณะของครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 12(2), 61.

- ตรีรัตน์ วงศ์ศรีวัฒนกุลและกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์. (2567). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารวิชาการสรีนธรปริทรรศน์*, 25(1), 70-71.
- ธณัฐชา ปัญสังกาและบุญช่วย ศิริเกษ. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 5(2), 590.
- นริศสร่า บุญสอาด. (2563). *ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต)*. สมุทรสาคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปริญญญา ปัสโปและศิษณพงศ์ ศรีจันทร์. (2566). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 5(3), 85.
- พิชญภา ยืนยาว. (2562). *ครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม.
- มลฤดี สอนดี. (2565). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต) จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- เมธิกา แยมี่ยม. (2564). คุณลักษณะของครูที่เหมาะสมกับการปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 3(4), บทคัดย่อ.
- ศิวกร มุลละ และคณะ. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์บริหารการจัดการศึกษาแม่สามแลบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, 9(1), 1512.
- สัตตบุษย์ โพธิ์รุท. (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2561). *การศึกษาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 (รายงานผลการวิจัย)*. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.